

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Asbestiga töötamine hoonete energiatõhusamaks renoveerimisel“**(omaalgatuslik arvamus)**

(2019/C 240/04)

Raportöör: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**Kaasraportöör: **Enrico GIBELLIERI**

Täiskogu otsus	12.7.2018
Õiguslik alus	kodukorra artikli 32 lõige 2 omaalgatuslik arvamus
Vastutav seksioon	tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI)
Vastuvõtmine seksioonis	26.3.2019
Vastuvõtmine täiskogus	15.5.2019
Täiskogu istungjärk nr	543
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	199/4/1

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab hoonete energiatõhususe direktiivi ambitsioonikat läbivaatamist, kuid tunnistab samas, et asbestiga kaasneb märkimisväärne oht, mis on praegu tööga seotud vähktõve peamine põhjustaja Euroopas. Kui soovitakse saavutada Euroopa hoonete uuendamise ambitsioonikad eesmärgid, et luua tervisele ohutud ja energiatõhusad kodud ja töökohad, peab komitee vajalikuks luua sünergia kahjulike ainete kõrvaldamisega hoonete energiatõhusamaks renoveerimise käigus, nii et see koormus ei jääks järgmise põlvkonna kanda.

1.2. Euroopa Komisjon peab arvestama Euroopa Parlamendi resolutsiooni asbestiga seotud töötervishoiuohutude ja kogu kasutusel oleva asbesti kõrvaldamise väljavaadete kohta (2012/2065(INI)) ning komitee omaalgatuslikku arvamust „ELi vabastamine asbestist“ ning järgima nende ettepanekuid.

1.3. Euroopa Komisjon peaks püüdma teha koostööd Rahvusvaheline Tööorganisatsiooni (ILO) ja Maailma Terviseorganisatsiooniga (WHO), kasutades eelnevaid ILO ja WHO programme. Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur ning Euroopa Komisjon peaksid sellist meetet ELis ühiselt toetama.

1.4. Euroopa Komisjon peaks edendama aktiivselt olusuringipõhist lähenemist hoonete projekteerimisele ja ehitusmaterjalidele, võttes arvesse ringlussevõetavust ja kasutamist olusuringi lõpus, samuti ELi eesmärki luua ringmajandus.

1.5. Euroopa Komisjon peaks täiendavate vahendite – nt hoone digitaalne logiraamat ja hoone renoveerimisspass, andmaks tarbijatele teavet hoonete renoveerimispotentsiaali kohta ja toetamaks spetsialistide tehtud audititel põhinevaid kohandatud renoveerimiskavade rakendamist, – arendamisel seadma prioriteediks kahjulike ainete kõrvaldamise. See võiks hõlmata ELi tasandil täiendavaid vahendeid kahjulike ainete registreerimiseks avalikkusele juurdepääsetavates hoonetes tarbijate kaitsmise eesmärgil.

1.6. Euroopa Komisjon ja liikmesriigid vaatavad läbi töö asbestiga kokkupuudet käsitleva direktiivi (direktiiv 2009/148/EÜ) ülevõtmise ja praktilise rakendamise erinevate riskirühmade vaatenurgast, et parandada kõigi töötajate kaitset, kellel on oht asbestiga kokku puutuda. Euroopa Komisjon ja liikmesriigid peaksid tegema koostööd, et kasutada asbesti kõrvaldamiseks tõhusalt ELi struktuuri- ja investeerimisfondide.

1.7. Hoonete energiatõhusamaks renoveerimine on Euroopa õiguse mitme valdkonna ristumiskoht. ELi ja liikmesriikide õigusakte tuleks hinnata, et tagada kahjulike ainete käsitlemisel poliitikavaldkondade sidusus. See hõlmab ka jäätmeid käsitlevaid õigusakte ja piisava arvu prügilate tagamist, et käidelda asbestijäätmeid.

1.8. Liikmesriigid peaksid välja töötama registrid ning muutma kahjulikud ained hoonete kõigi olemasolevate ja tulevaste renoveerimisspasside põhiosaks.

1.9. On ülioluline, et liikmesriigid kavandaksid pikaajalised renoveerimisstrateegiad, pidades silmas asbestile ja muudele kahjulikele ainetele omaseid ohte.

1.10. Liikmesriigid peavad tagama, et hoonete energiatõhusamaks renoveerimise rahalise toetuse, nagu maksusoodustused või subiidiumid, kriteeriumid oleksid sõnaselgelt kindlaks määratud sellisel viisil, mis võimaldab koduomanikel hoone renoveerimise käigus kahjulikud ained täielikult kõrvaldada.

1.11. Liikmesriigid peavad toetama sotsiaalpartnereid koolituse, kvalifikatsioonide ja ametiprofiilide kohandamisel tulevaste vajadustega. Seda tuleks teha eesmärgiga parandada sektori atraktiivsust noorte töötajate ja naiste jaoks.

1.12. Täielikult tuleks tunnustada ja toetada sotsiaalpartnerite erilist rolli ja vastutust ohtude vastu võitlemisel ning töötajate kaitsmisel. Tegevuses peaksid osalema erinevad organiseeritud kodanikuühiskonna rühmad, kuna asbest mõjutab tööelu, tervist, tarbijakaitset ja keskkonda. See peab eriti paika asbestiga seotud haiguste ohvrite tunnustamise ja neile kahju hüvitamise puhul.

1.13. Liikmesriigid saavad aidata hinnata ja edendada häid tavasid ja uusi tehnoloogiaid hoonete töötajate ja elanike tervise ja ohutuse kaitsmiseks.

1.14. Küsimuse olulisust arvestades esitleb komitee seda arvamust konverentsil, mis korraldatakse ühiselt Euroopa Parlamendi, Euroopa Regioonide Komitee ja Euroopa Komisjoniga.

2. Üldised märkused

2.1. Hoonete energiatõhususe läbivaadatud direktiivil on märkimisväärne mõju ehitussektori majandustegevusele, suurendades iga-aastast keskmist renoveerimismäära. Üks olulisemaid muudatusi hoonete energiatõhususe läbivaadatud direktiivis on ambitsioonide tase, kuna keskmine aastane renoveerimismäär peaks suurenema 1 %-lt 3 %-le. See avaldab positiivset mõju tööhõivele ning võimaldab edendada uusi ja täiendavaid oskusi ja kvalifikatsioone, et tagada jätkusuutlik kvaliteetne tööhõive ja sektori konkurentsivõime.

2.2. Poliitikakujundajad ja sidusrühmad peavad olema teadlikud potentsiaalsest terviseohust, mis kaasneb Euroopa hoonete renoveerimisega, tulenedes eelkõige kokkupuutest kahjulike ainetega, nagu asbest. Ohustatud on koduomanikud, elanikud ja siseruumides töötajad. Hoonete energiatõhususe läbivaadatud direktiivis rõhutatakse terviseküsimusi ja eelkõige sätestatakse muutmisdirektiivi (EL) 2018/844 põhjenduses 14, et „liikmesriigid peaksid toetama olemasolevate hoonete energiatõhususe suurendamist, millega aidatakse kaasa tervisliku sisekeskkonna saavutamisele, sealhulgas asbesti ja muude kahjulike ainete kõrvaldamisega, vältides kahjulike ainete ebaseaduslikku kõrvaldamist ning lihtsustades kehtivate õigusaktide, nagu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivide 2009/148/EÜ (1) ja (EL) 2016/2284 (2) järgimist“.

2.3. Tõepoolest pärinevad paljud hooned, mis vajavad energiaalast tõhustamist, ajast enne asbesti kasutamise keelustamist. Hinnangute kohaselt on praegu umbes 35 % ELi hoonetest üle 50 aasta vanad ja peaaegu 75 % hoonetest ei ole energiatõhusad, mis tähendab, et valdavat osa Euroopa hoonetest on tarvis renoveerida enne 2050. aastat. Sellest tulenevalt on vaja ohutult kõrvaldada suured kogused asbesti.

2.4. Hoonete energiatõhususe läbivaadatud direktiivi artikli 2a lõike 2 kohaselt peavad liikmesriigid oma pikaajalistes renoveerimisstrateegiates koostama tegevuskava koos meetmekavaga, kuidas oma hoonestus 2050. aastaks ümber kujundada. Arvestades, et suur osa hoonetest Euroopas sisaldab asbesti, peaksid liikmesriigid koostama oma pikaajalised renoveerimisstrateegiad eesmärgiga minimeerida töötajate, elanike ja laiema üldsuse terviseriski.

2.5. Olemasolevate hoonete energiatõhusamaks renoveerimine nõuab töötajatelt konkreetseid teadmisi ja oskusi. Neid vajadusi on toonitatud ehitustööstuse Euroopa valdkondlike sotsiaalpartnerite vähese energiavajadusega ehitustööstuse kutsehariduse projekti (VET4LEC) raames. On oluline, et kõigil töötajatel, kes tegelevad ametialaselt või juhuslikult asbestiga, oleks nõuetekohane kvalifikatsioon.

2.6. Asbest on jätkuvalt tööga seotud vähktõve peamine põhjustaja ELis. Rahvusvahelise Töötervishoiu Komisjoni (ICOH) kohaselt nõuab asbest Euroopas igal aastal ligikaudu 88000 elu, põhjustades 55–85 % tööga seotud kopsuvähki haigestumise juhtumeist. Suremuse määr tõuseb jätkuvalt kuni 2020. aastate lõpuni ja 2030. aastateni. Isegi töötamine seotud asbestiga võib põhjustada kahjulike asbestikiudude märkimisväärse eraldumise.

2.7. Hoonete energiatõhususe direktiivi rakendamise juhtimisstruktuur riiklikul tasandil peab vastama praegustele ja tulevastele probleemidele. Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõikes 5 on sätestatud, et oma pikaajalised renoveerimisstrateegia väljatöötamise toetamiseks korraldab iga liikmesriik avaliku konsultatsiooni. Liikmesriigid määravad kaasaval viisil kindlaks konsulteerimise korra, kaasates tõhusamalt asjaomaseid avaliku ja erasektori esindajaid ning võttes aluseks ulatusliku konsulteerimise ja tegeliku osaluse.

3. Märkused Euroopa institutsioonide kohta

3.1. Euroopa Parlament võttis vastu resolutsiooni asbestiga seotud töötervishoiuohutude ja kogu kasutusel oleva asbesti kõrvaldamise väljavaadete kohta (2012/2065(INI)), milles ta muu hulgas kutsus komisjoni üles töötama välja tervikliku lähenemisviisi hoonete energiatõhusamaks muutmisele ja asbesti kõrvaldamisele. Komitee omaalgatuslikus arvamuses „Eli vabastamine asbestist“ anti sarnaseid soovitusi. Euroopa Komisjon on võtnud küll mõningaid meetmeid ettepanekute järgimisel, kuid ta peaks asjaomaseid jõupingutusi kiirendama.

3.2. Asbesti sisaldavate toodete kasutamise tõttu peaaegu kõigis olemasolevate hoonete osades, mis pärinevad ajast enne asbesti kasutamise keelustamist, võib iga renoveerimistegevusega kaasneda asbestikiudude eraldumise oht. Töötajate võimalikku kokkupuudet asbestiga tuleb kontrollida ning Euroopa Komisjon peab alustama Euroopa töökohtades asbestikiudude kehtiva piirnormi 100000 kiudu/m³ (direktiiv 2009/148/EÜ) hindamist, et teha kindlaks, kas sellega tagatakse töötajate piisav ohutus või mitte. Rahvusvaheline Töötervishoiu Komisjon (ICOH) soovib alandada piirnorme kuni väärtuseni 1000 kiudu/m³.

3.3. Liikmesriikides kehtivad asbesti ja teiste kahjulike ainete registreerimise mudelid ei ole kaugeltki otstarbekohased. Kuigi liikmesriikides või piirkondades on olemas kahjulike ainete registrid, ei ole need sageli täielikud, avalikkusele kättesaamatud ning enamik neist on ajakohastamata. Mõnes riigis ei ole neid üldse. Poola on märkimisväärne erand: riigil on ambitsioonikas asbesti kõrvaldamise programm, millel on riiklik toetus ning mida hõlbustab avalikult juurdepääsetava asbestiregistri olemasolu.

3.4. Hoonetes sisalduvate kahjulike ainete tippasemel registrid peaksid hõlmama järgmist: kahjulike ainete asukohta ja koguste hoonespetsiifiline näitamine, ohupotentsiaali diagnoosimine ja ohu kõrvaldamise ajagraafik, tsentraliseeritud andmekogumine riigi ametiasutuste poolt statistilisel eesmärgil ning teave kõrvaldamisstrateegiate ja rahaliste stiimulite väljakujundamiseks ning samuti ohutuse ja tervise seotud teabe avalik juurdepääsetavus riigi ametiasutuste, elanike, töövõtjate ja töötajate jaoks.

3.5. Asbestiga kokkupuutumise ohvrite olemasolu tunnistamise ja neile kahju hüvitamise korda tuleb parandada ning vajalikule teabele juurdepääsu tuleks lihtsustada, et võimaldada ohvritel koos õigusabi, finants- ja personaalse toetuse saamisega teha ka oma hääld kuuldavaks. Asbestiohvrite ühendusi tuleks toetada. Sellega saab vähendada isiklikku koormust, mida nad nendes tunnistamismenetlustes kannavad ja mis alati suurendab haiguste tekitatud kannatusi.

3.6. Hoonete energiatõhususe direktiivi rakendamise juhtimisstruktuuris tuleks igal tasandil kehtestada täpsed eesmärgid, mis põhinevad peamiste küsimuste kindlakstegemisel ja edusammude hindamisel. Riikide pikaajaliste renoveerimisstrateegiate rakendamise toetamiseks tuleks töötada välja Euroopa vahendid suuniste ja näitajate, võrdlusuuringute, parimate tavade jagamise ja vastastikutunde hindamise vormis.

4. Märkused seoses hoonete energiatõhususe direktiivi rakendamisega riikide tasandil

4.1. Hoonete energiatõhususe läbivaadatud direktiiviga kohustatakse liikmesriike töötama välja pikaajalised renoveerimisstrateegiad. Kooskõlas hoonete energiatõhususe direktiivi artikliga 7 on ülioluline, et need pikaajalised strateegiad kavandataks viisil, milles peetakse silmas ka asbestile ja muudele kahjulikele ainetele omaseid ohte.

4.2. Liikmesriigid on kohustatud looma ja rakendama pikaajalisi renoveerimisstrateegiaid. Seda tuleks teha tihedas koostöös asjaomaste, sealhulgas eri territoriaalsete tasandite osalejatega, nagu piirkonnad ja kohalikud omavalitsused. Muidugi tuleks arvestada riikide erinevusi haldus- ja organisatsioonilistes struktuurides.

4.3. Hoonete energiatõhusamaks renoveerimise rahalise toetamise kriteeriumid, nagu maksusoodustused või subsideerimised, tuleks määrata kindlaks sõnaselgelt viisil, mis võimaldab koduomanikel hoone energiatõhusamaks renoveerimise meetmete käigus kõrvaldada kahjulikud ained. See võib hõlmata energiaaktiivsete materjalide kasutamist (nt integreeritud päikeseelektrisüsteemid). Oluline on, et rahalised stiimulid kahjulike ainete kõrvaldamiseks oleksid kättesaadavad ka juhul, kui see ei ole hoone energiatõhususega otseselt seotud. Nii on võimalik aidata luua tervisele ohutuid ja energiatõhusaid elu- ja tööruume ning hõlbustada asbesti kõrvaldamise ambitsioonikate eesmärkide saavutamist.

4.4. Tarbijad vajavad lisatoetust teadlikkuse tõstmise vormis hoonetes sisalduvate selliste kahjulike ainetega seotud ohtudest, millel võib olla negatiivne mõju tervisele ja siseruumide õhu kvaliteedile, ja selle kohta, kuidas neid ohte hoonete energiatõhusamaks renoveerimise käigus vähendada. Engiandustajatel ja audiitoritel ning teistel tarbijatöe pakkujatel peaksid olema teadmised ja kvalifikatsioon teabe andmiseks kahjulike ainete kõrvaldamise ja rahastamisvõimaluste kohta.

4.5. Praegu on koolitusnõuded ja sätted paljudes liikmesriikides ebapiisavad, et töötajaid nõuetekohaselt asbestiga seotud ohtude eest kaitsta. Põhimõtteliselt võib iga ehitustööstuses töötav isik oma töö käigus asbestiga kokku puutuda. Tööl asbestiga kokkupuudet käsitleva direktiivi (direktiiv 2009/148/EÜ) kohaselt vajab iga ohustatud isik ohutasele vastavat asjakohast koolitust, ent see ei kajastu piisavalt selle paljude liikmesriikide poolses ülevõtmises siseriiklikku õigusesse, mille puhul piiratakse sageli töötajatega, kes võivad puutuda kokku suurte kontsentratsioonidega (nt asbesti kõrvaldamine/lammutamine). Liikmesriike julgustatakse vaatama läbi direktiivi endapoolse ülevõtmise ja praktilise rakendamise erinevate riskirühmade vaatenurgast, et parandada kõigi töötajate kaitset, kellel on oht asbestiga kokku puutuda.

4.6. Oluline on muu hulgas ka kutse- ja täiendõppe raames süvalaiendada teadlikkust ja pakkuda kutsepõhist koolitust, sealhulgas üldise teadlikkuse tõstmine, eriti noortele töötajatele. Koolitus peaks olema kavandatud nii, et vastata nende töötajate vajadustele, kes asbestiga aeg-ajalt kokku puutuvad, ja võimaldada neil kõrvaldada madala ohutasega materjale, nagu kahjustamata asbesttsementkatused ja -torud. See on eriti oluline VKEdes seisukohalt. Lõpuks tuleks eraldi kaaluda nende spetsialiseeritud asbesti kõrvaldamisega tegelevate äriühingute vajadusi, kes võivad samuti korrapäraselt käsitseda kõrge ohutasega materjale ja suuri koguseid.

4.7. Euroopa sotsiaalpartnerid ehitustööstuses on teadlikkuse tõstmiseks välja töötanud asbesti käsitleva teabe mudelid asbesti ohutumaks käsitlemiseks. Need on mitmes keeles kättesaadavad. Liikmesriike kutsutakse üles võtma ise teadlikkuse tõstmise meetmeid või levitama olemasolevaid materjale.

4.8. Uued tehnoloogiad ja töötavad hoonete töötajate ja elanike tervise ja ohutuse kaitsmiseks on kättesaadavad ning nende kasutamist ja rakendamist tuleb edendada. Tolmukoguse üldine piiramine töökojal võib vähendada muu hulgas kristallilisest ränidioksiidist, puidutolmust ja asbestist tulenevaid erinevaid kahjulikke terviseohusid. Seda saab teha erinevate vahendite abil, nagu vaakumfiltreerimine tekkekohas, tolmu sidumine vee või geeliga. Materjalide eemaldamisel pindadelt, piiratud aladelt, lagedelt ja hoonete seintel kasutatakse juba kaugjuhitavaid roboteid. Kahjulike ainete ohuga tõsiselt arvestama hakkamine võib hoogustada innovatsiooni.

4.9. Oluline on tegelda ohtlike ja tervisele kahjulike töökohtade täpse tajumisega ehitussektoris. See on oluline kaalutus vananeva tööjõu valguses. Asbesti ja teiste kahjulike ainete seotud riski terviklikul viisil juhtimine hoonete energiatõhusamaks renoveerimise vältel võib aidata sektori noorte jaoks atraktiivsemaks muuta.

4.10. Hoonete energiatõhusamaks renoveerimine loob uusi ametikohti ja muudab olemasolevaid ametiprofiile. See on võimalus, kuidas parandada sektori atraktiivsust ning luua uusi ligitõmbavaid töökohti. Üha olulisem on tegelda kõnealusel sektoris demograafiliste muutustega, pakkudes ametiprofiile ja töötingimusi, mis vastavad noorte töötajate ja eelkõige naiste ootustele.

4.11. Keskmine inimene veedab umbes 90 % ajast siseruumides. Tänapäeval koosnevad ehitusmaterjalid harva homogeensetest materjalidest. Isegi näiliselt lihtsaid tooteid valmistatakse paljusid erinevaid kemikaale ja lisaaineid kasutades, sageli tehniliste protsesside abil. Mõnikord ei teata selle pikaajalist mõju inimtervisele. Nanomaterjalidel on näiteks asbestiga sarnased geomeetriselised omadused ja need võivad pikas perspektiivis ohtlikud olla. Poliitikakujundajad ja ehitusmaterjalide tootjad peaksid kohaldama ehitusmaterjalidega seotud teadus- ja arendustegevuses juhtreeglina ettevaatuspõhimõtet.

4.12. Olelusringipõhist lähenemist hoonete projekteerimisele ja ehitusmaterjalidele tuleks süvalaiendada, võttes arvesse kasutamist olelusringi lõpus ja ringlussevõetavust. Poliitikakujundajad võiksid stimuleerida selliste kestlike ehitustehnikate ja ehitusmaterjalide kasutamist nagu (ent mitte ainult) puit, mis on ideaalis pärit kohalikest allikatest. Näiteks oleme tunnistanud puitkarkassiga hoonete arvu suurenemisele ja tehnoloogilistele arengusuundadele selliste biotoorainel põhinevate isolatsioonimaterjalide valdkonnas nagu kanepibetoon või uued rakendused puidupõhiste toodete jaoks. Neid arengusuundi kestlikumate materjalide ja toodete kasutamisel tuleks erinevate ELi vahendite ja algatuste kaudu aktiivsemalt edendada ja toetada. Selle puhul tuleks võtta arvesse ELi eesmärki luua ringmajandus.

4.13. Üks peamisi stiimuleid hoonete energiatõhususe direktiivi läbivaatamiseks oli kliimamuutuste mõju vähendamine. Siiski võib eeldada selliste loodusõnnetuste sagedemist, mis võivad kaasa tuua asbestikiudude kontrollimatu eraldumise hoonetest ja avalikust taristust. See peaks olema lisastiimul asbesti kõrvaldamise kiirendamiseks ning peaks sisalduma tulevastes loodusõnnetustele reageerimise kavades. Sellistes olukordades on ohustatud hädaabiteenistuste töötajad ning neid tuleb piisavalt kaitsta.

Brüssel, 15. mai 2019

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER
